

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 27761/2023
18.09.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић, Владиславе Милићевић, Татјане Миљуш и Татјане Ђурице, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Марија Јоксовић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Високи савет судства, Привредни суд у Београду, коју заступа Државно правобранилаштво са седиштем у Београду, ради накнаде имовинске штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гжрр1 354/22 од 29.06.2023. године, у седници одржаној 18.09.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гжрр1 354/22 од 29.06.2023. године, као изузетно дозвољеној.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Београду Гжрр1 354/22 од 29.06.2023. године у делу става првог изреке (којим је потврђена првостепена пресуда у делу одлуке о камати обрачунатој у капитализираном износу на износ главног дуга и одлуке о трошковима поступка) и у ставу другом изреке и пресуда Првог основног суда у Београду Прр1 343/2021 од 06.10.2022. године у делу става другог изреке којим је одлучено о камати обрачунатој у капитализираном износу на износ главног дуга и у ставу четвртном изреке и предмет у том делу враћа првостепеном суду на поновно суђење.

У осталом делу ревизија тужене се **ОДБИЈА** као неоснована.

ОДБИЈА СЕ захтев тужиле за накнаду трошкова одговора на ревизију.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду Прр1 343/2021 од 06.10.2022. године, ставом првим изреке, дозвољено је објективно преиначење тужбе из поднеска тужиле од 29.06.2022. године. Ставом другим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да тужилци на име накнаде имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року исплати износ од 65.160,04 динара са законском затезном каматом од 31.08.2021. године до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев у делу којим је тужилца тражила да јој се на досуђени

износ из става првог изреке исплати законска затезна камата за период од 13.05.2003. године до 31.08.2021. године. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиљи накнади трошкове поступка у износу од 48.000,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Вишег суда у Београду Гжрр1 354/22 од 29.06.2023. године, ставом првим изреке, одбијене су као неосноване жалбе парничних странака и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијени су захтеви парничних странака за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, с тим што је предложила да се ревизија сматра изузетно дозвољеном на основу члана 404. Закона о парничном поступку.

Тужиља је поднела одговор на ревизију, захтевајући накнаду за трошкове његовог састава.

Одлучујући о дозвољености ревизије на основу члана 404. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, број 72/11... 10/23), Врховни суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене ради уједначавања судске праксе. Наводи ревизије којима се оспорава висина штете у коју је урачуната и законска затезна камата обрачуната конформном методом, по оцени Врховног суда оправдавају одлучивање о изјављеној ревизији ради уједначавања судске праксе у светлу правног схватања о спровођењу извршења на основу извршне исправе донете применом неуставног прописа, усвојеног на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 02.04.2013. године.

Из тог разлога, Врховни суд је применом одредбе члана 404. став 2. ЗПП одлучио као у ставу првом изреке.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија тужене делимично основана (у усвајајућем делу одлуке о камати на главни дуг).

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према до сада утврђеном чињеничном стању, тужиља је била радник „Југобанке“ АД Београд, над којом је решењем Трговинског суда у Београду Ст 22/02 од 03.01.2002. године отворен стачејни поступак. У овом стечајном поступку, тужиљи је као стечајном повериоцу другог исплатног реда утврђено коначно потраживање од 26.332,83 динара на име главног дуга (изостале зараде) и од 38.827,21 динара на име камате на главни дуг обрачунате до дана 30.06.2013. године применом конформног метода (која је умањена за делимичну исплату извршену кроз четири делимичне деобе стечајне масе). Тужиља у стечајном поступку није наплатила ово своје потраживање. У погледу структуре капитала из списка акционара „Југобанке“ АД Београд са учешћем преко 51% у укупној вредности акцијског капитала на дан 05.07.2001. године, утврђено је да се ради о привредном друштву са већинским друштвеним капиталом, које је под контролом државе. Решењем Привредног суда у Београду Р4 Ст 363/21 од 19.02.2021.

године донетим по приговору тужиле, утврђено је да јој је повређено право на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Београду Ст 59/10 и наложено је поступајућем стечајном судији да у року од 4 месеца предузме неопходне мере и радње у циљу окончања стечајног поступка, као и да у року од 30 дана извести председника суда које су конкретне мере предузете.

На овако утврђено чињенично стање, нижестепени судови су о праву тужиле на накнаду материјалне штете проузроковане повредом права на суђење у разумном року и одговорности тужене за тако насталу штету одлучили правилном применом члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року.

Наиме, тужена одговара за штету када тужилац као бивши запослени код стечајног дужника – привредног друштва са већинским друштвеним или државним капиталом, без своје кривице није наплатио своје новчано потраживање из радног односа, а правноснажним решењем је утврђено да му је у том поступку повређено право на суђење у разумном року. Наводи ревизије да стечајни поступак није окончан и да ће тужила своје новчано потраживање намирити у том поступку, нису од утицаја на правилност одлуке у овом спору. Утврђеном повредом права на суђење у разумном року тужила је стекла право да захтева од тужене накнаду материјалне штете у висини ненаплаћеног потраживања признатог у стечајном поступку у утврђеном износу главног дуга од 26.332,83 динара, без обзира на то што стечајни поступак још увек није окончан. Исплатом накнаде штете, тужена ступа у стечајни поступак на место тужиле и у том поступку може наплатити своје потраживање у висини исплаћене накнаде материјалне штете.

Из изложених разлога нису основани ревизијски наводи о погрешној примени материјалног права у делу одлуке за главни дуг, због чега је применом члана 414. став 1. ЗПП Врховни суд одлучио као у ставу трећем изреке.

Међутим, по оцени Врховног суда, основани су наводи ревизије о погрешној примени материјалног права при одређивању висине штете у делу одлуке о камати, обрачунатој у капитализираном износу која чини део главног захтева.

Према утврђеном чињеничном стању, тужили је у стечајном поступку признато потраживање у укупном износу од 65.160,04, у које је урачуната и приписана главници законска затезна камата. Обрачун ове камате извршен је применом одредбе члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“ број 9/01), важећег у време доношења закључка којим је тужили признато потраживање, а којом је било прописано да се обрачун дуга увећаног за затезну камату врши тако да се фиксна стопа од 0,5% множи износом главног дуга увећаног за камату по стопи из члана 2. тачка 1. тог закона, применом конформне методе.

Одлуком Уставног суда Уз 82/2009 од 12.07.2012. године (која је објављена у „Службеном гласнику РС“ број 73 од 27.07.2012. године), утврђено је да одредба члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“ број 9/01) у делу који гласи: „применом конформне методе“, није у сагласности са Уставом. Након објављивања ове одлуке законска затезна камата на износ главног дуга повериоца, овде тужиле, у стечајном поступку није обрачуната применом пропорционалне методе (прост интересни рачун), будући да из утврђеног чињеничног стања произилази да није било измене закључака.

У конкретном случају, првостепени суд је усвојио тужбени захтев и обавезао тужену да тужиљи накнади штету у износу њеног ненамиреног потраживања од 65.160,04 динара, које је утврђено на дан 17.06.2022. године (дан састављања извештаја повереника стечајног управника „Југобанке“ АД Београд у стечају). Другостепени суд је прихватио становиште првостепеног суда, а у образложењу побијане пресуде није посебно ценио жалбене наводе, који наводи се основано истичу и у ревизији, да је потраживање тужиље било нужно кориговати у делу обрачунате законске затезне камате у складу са одлуком Уставног суда (прерачунати је применом простог интересног рачуна).

Изложено правно становиште нижестепених судова, по оцени Врховног суда, засновано је на погрешној примени материјалног права.

У конкретном случају се не може применити обрачун законске затезне камате применом конформне методе, већ применом методе простог интересног рачуна, према правном ставу Врховног касационог суда усвојеног на седници Грађанског одељења од 02.04.2013. године, заузетог након одлуке Уставног суда Уз 82/2009 од 12.07.2012. године којом је утврђено да одредба члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“ број 9/01) у делу који гласи: „применом конформне методе“, није у сагласности са Уставом.

Одредбом члана 60. став 3. Закона о Уставном суду („Службени гласници РС“, бр. 109/07... 103/15) прописано је да се извршење правноснажних појединачних аката, донетих на основу прописа који се више не могу примењивати, не може ни дозволити ни спровести, а ако је извршење започето, обуставиће се. У конкретном случају, Уставни суд није одредио начин отклањања последица насталих применом неуставне одредбе о начину обрачуна затезне камате применом конформне методе.

Према правном ставу Врховног касационог суда о спровођењу извршења на основу извршне исправе донете применом неуставног прописа, усвојеног на седници Грађанског одељења овог суда од 02.04.2013. године, чија је примена у овом случају могућа по аналогији (стечај је, по својој природи, институт колективног намирења поверилаца генералним извршењем на имовини стечајног дужника), ако извршна исправа гласи на новчани износ у коме је главници приписана доспела камата обрачуната конформном методом по Закону који је у том делу проглашен неуставним, суд ће по службеној дужности, извршити разграничење и нови обрачун камате извршити тако што ће до 03.03.2001. године применити конформни метод, од тада до 17.05.2011. године метод простог интересног рачуна, а од тада па надаље по одредбама члана 2. и 3. Закона о висини стопе затезне камате.

Дакле, обрачун камате конформном методом практично представља обрачун камате на камату, а што је супротно начелу забране анатоцизма, садржаном у члану 279. став 1. Закона о облигационим односима и суштини законске затезне камате која се од претпостављене штете претвара у новчану казну, чија висина знатно премашује претрепљену стварну штету, што није дозвољено.

Сагласно наведеном, одредбе о затезној камати су императивне природе, што значи да се код принудне наплате по службеној дужности примењује каматна стопа прописана законом за цео период у коме се камата обрачунава. Имајући ово у виду, у

ситуацији када је главници приписана затезна камата обрачуната по методи која је проглашена неуставном, нужно је по службеној дужности извршити разграничење и поново обрачунати камату применом методе простог интересног рачуна и то за период од дана доспелости потраживања утврђених правноснажним пресудама против дужника до дана отварања поступка стечаја.. У конкретном случају то није учињено у поступку стечаја.

Како нижестепени судови, због погрешне примене материјалног права, нису ценили правилност обрачуна висине тражене камате обрачунате у капитализираном износу на износ главног потраживања која чини део главног дуга, то је у конкретном случају чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Зато ће првостепени суд у поновном поступку затражити од Привредног суда у Београду, односно од стечајног управника да изврши обрачун законске затезне камате у односу на тужиљу од дана доспелости њеног потраживања до дана отварања стечајног поступка, у складу са одлуком Уставног суда Уз 82/2009 од 12.07.2012. године, односно методом простог интересног рачуна и о томе сачинити извештај.

У поновном поступку, првостепени суд ће поуздано утврдити чињенично стање, имајући у виду примедбе из овог решења, а потом ће донети правилну и закониту одлуку.

Укинута је и одлука о трошковима парничног поступка, јер зависи од исхода спора, у смислу одредбе члана 163. став 4. ЗПП.

Следом наведеног, Врховни суд је применом члана 416. став 2. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

Врховни суд је одбио захтев тужиље за накнаду трошкова састава одговора на ревизију, с обзиром да ова процесна радња није била нужна за вођење парнице у смислу члана 154. став 1. ЗПП, због чега је на основу одредбе члана 165. став 1. ЗПП одлучио као у ставу четвртом изреке.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**